NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2022/847,

30. mai 2022,

millega toetatakse jõupingutusi Põhja- ja Lõuna-Ameerikas väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ärahoidmiseks ja nende vastu ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu võttis 19. novembril 2018 vastu ebaseaduslike tulirelvade, väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastase võitluse ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ (edaspidi „ELi väike- ja kergrelvade strateegia“), milles on sätestatud suunised liidu tegevuseks väike- ja kergrelvade valdkonnas.

(2) Piirkondlikul tasandil loob ELi väike- ja kergrelvade strateegia liidule ja selle liikmesriikidele kohustuse anda teistele riikidele abi, et parandada riiklike varude haldamist ja julgeolekut, tugevdades riiklikke õigus- ja haldusraamistikke ning asutusi, mis reguleerivad väike- ja kergrelvade ning laskemoona seaduslikku tarnet kaitse- ja julgeolekujõududele ja nende varude haldamist.

(3) ELi väike- ja kergrelvade strateegias märgitakse, et liit soovib saavutada sünergia asjaomaste Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikidega ning piirkondlike organisatsioonidega, et vähendada väike- ja kergrelvade ebaseaduslikku levikut ja ebaseaduslikku kaubandust eesmärgiga vähendada relvavägivalda ja kuritegevust.

(4) Väike- ja kergrelvade levik ja ülemäärane hankimine on väga palju mõjutanud Ladina-Ameerikat ja Kariibi mere piirkonda. Ameerika poolkera on jätkuvalt üks kõige vägivaldsemaid piirkondi maailmas. Vastavalt ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC) 2017. aasta viimasele ülemaailmsele uuringule tapmiste kohta registreeriti piirkonnas 17,2 tapmist 100 000 elaniku kohta, mis on peaaegu kolm korda suurem kui maailma keskmine näitaja. Valdav enamus tapmistest pannakse toime tulirelva kasutades, mis seab üleameerikalise tegevuskava üheks prioriteediks relvade ja laskemoona leviku ja salakaubaveo vastase võitluse ning selle ennetamise.

(5) Kooskõlas ELi väike- ja kergrelvade strateegiaga tugevdab liit oma dialoogi ja koostööd väike- ja kergrelvade kontrolliga tegelevate piirkondlike organisatsioonidega, viies oma tegevuse vastavusse piirkondlike strateegiate ja tegevuskavadega.

(6) Ameerika Riikide Organisatsioon (ARO) toimib üleameerikalise tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse konventsiooni (CIFTA) sekretariaadina ning koordineerib ja rakendab piirkondlikke algatusi, mille eesmärk on võidelda Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ebaseaduslike väike- ja kergrelvade vastu.

(7) Liit toetas varem ARO tegevust nõukogu otsusega (ÜVJP) 2018/2010, ([1]) millega toetatakse tegevust, millega toetatakse väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse vastu ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemist Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas. Seda arvestades otsustas liit rahastada seda algatust just selleks, et vähendada relvavägivalda ja kuritegevust.

([1]) Nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2010, millega toetatakse väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ning nende mõju vastu võitlemist Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas ebaseaduslike tulirelvade, väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastase võitluse ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ raames (ELT L 322, 18.12.2018, lk 27).

(8) Ebaseaduslike väike- ja kergrelvade vastase ÜRO tegevuskava rakendamisel tehtud edusammude läbivaatamise kolmas konverents võttis 30. juunil 2018 vastu lõppdokumendi, milles riigid uuendasid oma kohustust ennetada ja tõkestada väike- ja kergrelvade kõrvalesuunamist. Riigid kinnitasid oma valmisolekut teha rahvusvahelist koostööd ja tugevdada piirkondlikku koostööd parema koordineerimise, konsulteerimise, teabevahetuse ja operatiivkoostöö kaudu, kaasates asjaomased piirkondlikud ja allpiirkondlikud organisatsioonid ning samuti õiguskaitse-, piirikontrolli- ning ekspordi- ja impordilitsentse väljastavad asutused.

(9) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 kinnitatakse, et väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse tõkestamine on vajalik paljude kestliku arengu eesmärkide, sealhulgas rahu, õigluse ja tugevate institutsioonide, vaesuse vähendamise, majanduskasvu, tervishoiu, soolise võrdõiguslikkuse ja ohutute linnadega seotud eesmärkide saavutamiseks. Seega on kõik riigid kestliku arengu eesmärgi nr 16.4 raames võtnud kohustuse oluliselt vähendada ebaseaduslikke raha- ja relvavooge.

(10) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär kutsus 24. mail 2018 esitatud desarmeerimiskavas „Securing our Common Future“ (Meie ühise tuleviku kindlustamine) üles tegelema tavarelvade liigse hankimise ja ebaseadusliku kaubanduse probleemiga ning toetama väikerelvade suhtes riigi tasandil võetud lähenemisviise.

(11) Teises etapis (edaspidi „II etapp“) säilitatakse liidu varasemate jõupingutuste jätkuna mitmepoolsuse paradigma ning liidu ja ARO koostoime ning see täiendab liidu üldist tööd selles valdkonnas, milles keskendutakse piirkonnale, mida mõjutab tõsiselt väike- ja kergrelvade levik, ülemäärane hankimine ja ebaseaduslik kaubandus,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Pidades silmas ELi väike- ja kergrelvade strateegia rakendamist, on käesoleva otsuse eesmärk käsitleda relvavägivalda Põhja- ja Lõuna-Ameerikas. Selleks rahastab liit lisas kirjeldatud projekti, mille eesmärk on võidelda tulirelvade ja laskemoona leviku ja ebaseadusliku kaubanduse vastu ning hoida ära tulirelvade kasutamine kogukondades, kus kõnealune probleem on terav.

2. Vastavalt lõikele 1 on otsuse eesmärgid järgmised:

a) tugevdada riiklikku tulirelvade alast õigusraamistikku, võttes arvesse rahvusvahelisi norme ja häid tavasid;

b) parandada riikide ametiasutuste suutlikkust tulirelvade märgistamise, jälgimise, ladustamise ja hävitamise osas;

c) optimeerida väikerelvade kontrolli, kasutades tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitlevat piirkondlikku teabevahetusmehhanismi (MCTA);

d) tugevdada kogukonna vastupanuvõimet relvavägivallale ja vähendada juurdepääsu ebaseaduslikele ja/või soovimatutele tulirelvadele;

e) töötada välja Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava, et anda riikidele piirkondliku, koordineeritud ja tõenditel põhineva lähenemisviisi abil praktiline ja juhtimisvahend.

3. Projekti üksikasjalik kirjeldus on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).

2. Artiklis 1 osutatud projekti rakendab tehniliselt ARO.

3. ARO täidab oma ülesandeid kõrge esindaja kontrolli all. Sel eesmärgil sõlmib kõrge esindaja AROga vajalikud kokkulepped.

Artikkel 3

1. Lähtesumma liidu rahastatava projekti rakendamiseks on 4 240 906 eurot.

2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud lähtesummast, hallatakse vastavalt liidu üldeelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja reeglitele.

3. Lõikes 1 osutatud kulude nõuetekohast haldamist kontrollib komisjon. Sellel eesmärgil sõlmib komisjon AROga asjakohase toetuslepingu. Toetuslepingus sätestatakse, et ARO tagab liidu rahalise toetuse nähtavuse, mis vastab selle suurusele.

4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud toetuslepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Ta teavitab nõukogu kõigist raskustest selles protsessis ning toetuslepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja esitab nõukogule ARO poolt korrapäraselt koostatavatele kirjeldavatele aruannetele tuginedes aruande käesoleva otsuse rakendamise kohta. Nimetatud aruannete põhjal teeb nõukogu hindamise.

2. Komisjon annab aru artiklis 1 osutatud projekti finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

2. Käesolev otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud toetuslepingu sõlmimisest. Kui kuue kuu jooksul alates käesoleva otsuse jõustumise kuupäevast ei ole nimetatud lepingut sõlmitud, kaotab otsus kehtivuse nimetatud kuuekuulise ajavahemiku lõppedes.

Brüssel, 30. mai 2022

Nõukogu nimel
eesistuja
C. COLONNA

LISA

PROJEKTIDOKUMENT

VÄIKE- JA KERGRELVADE NING LASKEMOONA EBASEADUSLIKU LEVIKU JA EBASEADUSLIKU KAUBANDUSE NING NEIST TULENEVATE TAGAJÄRGEDE VASTU VÕITLEMINE PÕHJA- JA LÕUNA-AMEERIKAS

1. **Taust**

Põhja- ja Lõuna-Ameerika on üks maailma piirkondadest, mida relvavägivald kõige rängemalt mõjutab: 2017. aastal registreeriti selles piirkonnas kõige kõrgem tapmiste määr: 17,2 tapmist 100 000 elaniku kohta, samas kui maailma keskmine oli 6,1 tapmist 100 000 elaniku kohta ([1]). Lihtne juurdepääs tulirelvadele ja nende kättesaadavus paljudes riikides on peamised asjaolud, mis selgitavad neid määrasid. Peaaegu 75% piirkonnas toimuvatest tapmistest pannakse toime tulirelvaga ([2]). See piirkond on ka üks peamisi tulirelvadega ebaseadusliku kauplemise sihtkohti ([3]).

Nende negatiivsete suundumuste tõttu on tulirelvade levik ja ebaseaduslik nendega kauplemine muutunud piirkonna kodanike julgeolekut käsitlevas tegevuskavas prioriteetseks. Põhja- ja Lõuna-Ameerika riigid on rõhutanud koordineerimise ja piiriüleste strateegiate tähtsust, võttes arvesse kuritegelike organisatsioonide üha suuremat keerukust ja rahvusvahelistumist. Sellest tulenenud kohustus väljendus üleameerikalise tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastu võitlemise konventsiooni (CIFTA) allkirjastamises 1997. aastal, mis on esimene seda tüüpi piirkondlik siduv leping. CIFTA, mille on ratifitseerinud 31 Ameerika Riikide Organisatsiooni (ARO) 34 liikmesriigist, on peamine vahend kõnealuses piirkonnas toimuva ebaseadusliku väikerelvade kaubanduse vastu võitlemiseks.

Vaatamata riikide ametiasutuste väärtuslikele jõupingutustele ei suuda riigid CIFTAt siiski täielikult rakendada. Piirkonnas relvakaubandust kontrolliva organiseeritud kuritegevuse keerukus, muu hulgas tegevuse spetsialiseerumine, koordineerimisstruktuurid ja operatsioonide rahvusvahelistumine, tekitab tõsiseid probleeme riikide suutlikkusele neid kuritegusid uurida ja nende puhul süüdistusi esitada. Samuti on riikidel raske täita muid protokolle ja rakendada strateegiaid, mis võiksid vähendada tulirelvade levikut ja kättesaadavust. Sõjavägi ja julgeolekujõud ei rakenda süstemaatiliselt varude haldamise protokolle, mis suurendab tulirelvade ja laskemoona ebaseaduslikule turule kõrvalesuunamise tõenäosust ning ootamatute plahvatuste ohtu ladudes. Tulirelvade märgistamine, nende üle arvestuse pidamine ja päritolu kindlakstegemine ei ole piirkonnas järjepidev, mis takistab kuritegude uurimist, mille käigus saaks teha kindlaks tulirelva päritolu, ühendada selle mitme kuriteopaigaga ning paljastada ebaseadusliku kauplemise võrgustikud. Selliste riiklike õigusaktide puudumine, milles arvestatakse CIFTA kohustusi ja mis seavad kohustuse nimetatud tegevusteks, seab ohtu nende tegevuste jätkumise ja jätkusuutlikkuse.

Teisest küljest on suuremal osal piirkonnast endiselt probleeme oma kogukondade heaolu edendamisega, mida mõjutavad ulatuslik vaesus, töötus ja avalikele teenustele juurdepääsu puudumine ning muud asjaolud, mis seavad need haavatavasse olukorda. Selliste kogukondade liikmed on suurema tõenäosusega relvavägivalla ohvrid või toimepanijad. Seega ei piisa vägivallatsemise jätkumise ärahoidmiseks keskendumisest üksnes relvakontrolli alastele poliitikameetmetele. Neid riskitegureid on vaja käsitleda ja samuti on vaja tugevdada kogukonna liikmete vastupanuvõimet. Piirkonnas relvavägivalla vähendamiseks on äärmiselt tähis kombineerida repressiivsed ja ennetavad poliitikameetmed. Nende probleemide lahendamiseks kiitsid ARO liikmesriigid 2019. aastal heaks esimese kogu poolkera hõlmava tegevuskava, mille eesmärk on suunata riikide poliitikameemete kujundamist eesmärgiga ennetada ja vähendada tahtlikku tapmist, võttes arvesse üleameerikalise vägivalla ja kuritegevuse ennetamise programmi raamistikku. Tegevuskavas on esitatud 28 soovitust 1) teabe ja teaduslike tõendite koostamise, levitamise ja kasutamise kohta; 2) ennetuspoliitika kujundamise ja rakendamise kohta ning 3) kriminaalõiguse kohta.

Seda arvestades on ARO avaliku julgeoleku osakond (DPS) alates 2007. aastast toetanud Põhja- ja Lõuna-Ameerika riike, et parandada nende suutlikkust täita CIFTA kohaseid kohustusi ([4]) ja volitusi, mis on antud eeskätt kõige haavatavamates elanikkonnarühmades toimuva vägivalla ja kuritegevuse ennetamiseks. Pärast viieaastast pausi taaskäivitas DPS/ARO 2019. aastal Euroopa Liidu rahalise toetuse abil oma rakenduskavad. Projekt „Väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ning nende mõju vastu võitlemine Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas“ algas 2019. aastal ja lõppes 2021. aastal. Tegemist on ulatusliku relvakontrolli alase algatusega, mida rakendatakse DPSi relvade ja laskemoona kontrolliks antava abi programmi (PACAM) raames; selles võetakse arvesse varasemast tegevusest saadud kogemusi ja tuginetakse nendele edukatele tulemustele, et veelgi edendada CIFTA ja

([1]) UNODC, „Global Study on Homicide“ (Ülemaailmne tapmiste uuring). 2019. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html.

([2]) Samas.

([3]) Ülemaailmset tulirelvadega ebaseaduslikku kauplemist käsitleva uuringu kohaselt moodustavad Kesk-Ameerika ja Lõuna-Ameerika koos Lääne-Aasiaga 80% ebaseadusliku tulirelvadega kauplemise sihtkohtadest (UNODC, 2020).

([4]) Aastatel 2007–2015 on DPS/ARO rakendanud piirkonnas relvade ja laskemoona kontrolliks antava abi programmi (PACAM) algatusi. Sellest tegevusest said kasu 25 ARO liikmesriiki ja selle tulemusena märgistati üle 290 000 tulirelva ning hävitati veel 60 000 relva ja üle 1 700 tonni laskemoona kogu piirkonnas.

kuritegevuse ennetamise alaste piirkondlike volituste rakendamist. Ometi on COVID-19 pandeemia ja riikide poolt sellega toimetulekuks võetud piiravad meetmed otseselt mõjutanud selle projekti rakendamist, eelkõige neid tegevusi, mis tuleb ellu viia kohapeal ja mille puhul toimub ametnike otsene koolitamine ja järelevalve (nt väike- ja kergrelvade hävitamine ja märgistamine). Peale selle vähenes valitsuste võimalus teha koostööd ja osaleda projektitegevustes, sest enneolematu tervisekriisiga tegelemiseks suunati jõupingutused mujale. Seetõttu tuli projekti ulatust kohandada, mille tulemusena eeldatavad tulemused mõnevõrra muutusid.

Võttes arvesse neid probleeme, mis on seotud riikide kasvavate vajadustega (mida ei olnud kavas kolmeaastase algatuse raames täies ulatuses käsitleda), jätkatakse projekti II etapis riikidele igakülgse toetuse andmist, seades eesmärgiks nende protsesside riikliku isevastutuse. DPS/ARO kogemus on näidanud, et tulirelvade kontrolli ning relvavägivalla ja kuritegevuse ennetamise valdkonnas tehtud edusammude ja saavutatud progressi jätkamiseks on vaja pidevat toetust, ning seetõttu võetakse selles uues etapis arvesse pikaajaliste strateegiate tähtsust, et sisuliselt ja kestlikult muuta julgeolekualaseid poliitikameetmeid ja julgeolekuolukorda.

2. **Tehniline käsitusviis**

II etapis investeerivad DPS/ARO jätkuvalt terviklikku lähenemisviisi, milles on ühendatud repressiivsed ja ennetavad lähenemisviisid ning normide kehtestamisega seotud ja operatiivtegevus, et tegeleda piirkonnas relvavägivalla ja ebaseadusliku kaubanduse keerulise probleemiga. Nagu on ilmnenud ka teistes piirkondades, on tõhusa tulirelvade kontrolli poliitika aluseks ajakohane, sidus ja ühtlustatud õigusraamistik, mis on kooskõlas rahvusvahelise reguleeriva raamistikuga. Õigusnormide muutmisega peab kaasnema seaduste elluviimise ja rakendamise alase riikide suutlikkuse parandamine. Nendes kahes valdkonnas tegutsedes on projekti abil võimalik tegeleda samaaegselt riikide vajadustega ning edendada pikaajalisi ja jätkusuutlikke muutusi. Neid tulirelvade kontrolli tugevdamise ja tulirelvade kättesaadavuse vähendamise meetmeid täiendab ennetav lähenemisviis nõudluse vähendamiseks kogukondades, mida relvavägivald tugevalt mõjutab, pöörates erilist tähelepanu tulirelvade väärkasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamisele. Meetmed, mille eesmärk on edendada kogukondade kodanike seas ohutuid tavasid, konfliktide lahendamist, vägivalla ohvrite ja vägivalla üle elanute abistamist ning väike- ja kergrelvade ning laskemoona vabatahtlikku loovutamist, püüavad parandada kogukonna relvavägivallale vastupanu võimet.

Selle projekti kavandatud kontseptsiooni kohaselt on DPS/ARO-l PACAMi kaudu koordineeriv ja rakendusasutuse roll tulenevalt selle koostööst teiste selle valdkonna asutuste ja riikide ametiasutustega. ARO poliitilisi foorumeid ja sidekanaleid kasutades teeb DPS/ARO kindlaks piirkonna riigid, kes vajavad toetust, ning teeb nendega koostööd abi konsolideerimiseks vajalike erilepingute alusel. Projekti raames antakse igale riigile konkreetset ja kohandatud toetust, võttes arvesse, et neil ei pruugi olla ühesugused vajadused ja lüngad. Kõiki neid ei toetata projekti kõigis osades. Pigem jätkab DPS/ARO PACAMi varasema eduka lähenemisviisi kasutamist: kaardistatakse ja tehakse kindlaks iga riigi vajadused, suheldakse ametiasutustega ja koostatakse abiplaan ning lähetatakse missioone. Peale selle, võttes arvesse pandeemia ajal projektitegevuste kohandamisest saadud õppetunde, püüab DPS/ARO ressursse optimeerida, kasutades võimaluse korral virtuaalset keskkonda ja tehnoloogilisi vahendeid.

Lisaks võetakse arvesse ka relvavägivalla erinevat mõju naistele, meestele, tüdrukutele ja poistele ning haavatavas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele, järgitakse II etapis jätkuvalt soolist ja inimõigustealast perspektiivi. See hõlmab naiste kaasamist projekti rakendamisse kõikidel tasanditel ning innustustöö tegemist, et naiste kui sekkumisest kasusaajate osalemine projektitegevustes oleks võrdsem. Peale selle pööratakse vägivalla ennetamise alastes tegevustes erilist tähelepanu naiste ja tüdrukute turvalisuse ja ohutuse vajadusele nende kogukondades ning vajadusele, et nad osaleksid kõnealustele probleemidele lahenduste otsimises, samuti selliste komponentide inkorporeerimisele, milles keskendutakse eranditult soopõhise vägivallaga tegelemisele.

3. **Üldine eesmärk**

Tugevdada ARO liikmesriikide suutlikkust võidelda relvavägivalla vastu kõnealuses piirkonnas, toetades meetmeid, mis on mõeldud tulirelvade ja laskemoona leviku ja ebaseadusliku kaubanduse vastu võitlemiseks, ja ennetades tulirelvade kasutamist relvavägivalla all eriti kannatavates kogukondades.

4. **Projektide sekkumisstrateegiate kirjeldus**

Eesmärk nr 1: tugevdada riiklikku tulirelvade alast õigusraamistikku, võttes arvesse rahvusvahelisi norme ja häid tavasid

Tegevused

— Nende riikide kindlaksmääramine, keda tuleb õigusaktide läbivaatamise puhul esmajärjekorras aidata, lähtudes vajaduste hindamisest ja võttes arvesse projekti operatiivkomponentide sihtriike.

— Tehniline abi riikidele õigusaktide ja normide raamistiku läbivaatamiseks, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid, volituste sisemine ühtlustamine ning soolise perspektiivi integreerimine.

— Füüsilise julgeoleku ja varude haldamise ning väike- ja kergrelvade ning laskemoona hävitamise alaste piirkondlike standardite arendamine.

— Piirkondlike soovituste väljatöötamine tulirelvade väärkasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamiseks.

— Elektroonilise andmebaasi väljatöötamine, et hõlbustada juurdepääsu tulirelvade standarditele ja muudele asjakohastele suunistele (nt CIFTA, näidisõigusaktid, MOSAIC ja IATG), et hõlbustada juurdepääsu tulirelvade kontrolli eri valdkondade standarditele ja nende kasutamist, võttes selleks kasutusele otsingumootori ja klassifitseerides standardid märgistega, mis võimaldaksid kasutajatel kiiresti leida kõik huvipakkuva valdkonnaga seotud normid.

Väljundid

— Vähemalt kuuele piirkonna riigile antav seadusandlik abi tulirelvade riikliku normatiivse raamistiku parandamiseks, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid ja soopõhist perspektiivi.

— Luuakse füüsilise julgeoleku ja varude haldamise piirkondlikud standardid, mida levitatakse kõikides ARO liikmesriikides.

— Töötatakse välja väike- ja kergrelvade ning laskemoona hävitamise piirkondlikud standardid, mis edastatakse kõikidele ARO liikmesriikidele.

— Töötatakse välja piirkondlikud soovitused tulirelvade väärkasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamiseks, mida levitatakse kõikides ARO liikmesriikides.

— Riikide jaoks luuakse ja neile tehakse kättesaadavaks väike- ja kergrelvade alaste standardite ja suuniste elektrooniline andmebaas.

Eesmärk nr 2: parandada riikide ametiasutuste suutlikkust tulirelvade märgistamise, päritolu kindlakstegemise, ladustamise ja hävitamise osas

Tegevused

— Füüsilise julgeoleku ja varude haldamise, märgistamise ja arvestuse pidamise ning väike- ja kergrelvade ja laskemoona hävitamisega tegelevate riiklike töötajate erikoolituse väljatöötamine ja pakkumine. Korraldatakse piirkondlikke koolitusseminare, kus töötajad saavad jagada ka häid tavasid ja parandada koostööd, ning riiklikke kursusi, mis on suunatud iga riigi konkreetsetele vajadustele.

— Demineerimise alane kõrgema taseme koolitus koostöös Hispaania kaitseministeeriumiga riikide tehnikutele.

— Tehnilise abi ja vahendite pakkumine, et rakendada riiklikke kavasid relvade ja vananenud, konfiskeeritud või liigse laskemoona hävitamiseks.

— Tehniline abi ja toetus tulirelvade märgistamiseks ning registrite pidamiseks, sealhulgas vajaliku varustuse tarnimine.

— Jätkusuutlikkuskavade koostamine riikidega, kes saavad projekti kaudu toetust.

Väljundid

— Tulirelvade ja laskemoona hävitamine vähemalt 10 riigis, mille käigus hävitatakse vähemalt 150 tonni laskemoona ning 35 000 konfiskeeritud, vananenud, ohtlikku ja/või ülearust väike- ja kergrelva.

— Vähemalt 200 riigitöötajat saavad väljaõppe väike- ja kergrelvade ning laskemoona hävitamise alal.

— Vähemalt 12 riigile antakse tehnilist abi seoses tulirelvade märgistamise ja nende üle arvestuse pidamisega.

— Vähemalt 150 riigitöötajat saavad väljaõppe märgistamise ja arvestuse pidamise alal.

— Ajakohastatakse vähemalt kolme riigi tulirelvade registreerimise süsteeme.

— Vähemalt kümnes riigis paraneb institutsionaalsete varude julgeolek.

— Korraldatakse kaks piirkondlikku seminari füüsilise julgeoleku ja varude haldamise heade tavade kohta, mille käigus sertifitseeritakse vähemalt 80 ametnikku vähemalt 15 riigist.

— Vähemalt 45 töötajat kümnest riigist sertifitseeritakse demineerimise 3. taseme tehnikuks.

— Projekti kaudu abi saavatele riikidele luuakse ja tehakse kättesaadavaks riiklike tegevuskavade väljatöötamise vahendid ja suunised.

— Riiklike asutuste poolt koostatakse ja valideeritakse riiklikud tegevuskavad vähemalt 20% abi saavate riikide puhul.

Eesmärk nr 3: optimeerida infotehnoloogiavahendite kasutamise abil väikerelvade kontrolli

Tegevused

— Tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi elektroonilise süsteemi (MCTA) kavandamine. MCTA on piirkondlik mehhanism tulirelvade seaduslikust üleandmisest teatamiseks ja asjaomase teabe vahetamiseks, mille raamistik ja tehnilised nõuded töötati välja I etapis. See peegeldab Euroopa Liidu positiivseid kogemusi ning võimaldab riikidel kiiresti kindlaks teha tulirelvade rahvusvahelise seadusliku kaubanduse nõrgad kohad ja kõrvalesuunamise riskid ning neist teatada. Arvestades, et peaaegu 50%-l piirkonna riikidest puudub elektrooniline riiklik litsentsimissüsteem, uuritakse võimalust kavandada süsteem viisil, mis võimaldab riikidel seda kasutada oma siseriikliku süsteemina.

— MCTA elektroonilise süsteemi kasutuselevõtt katseetapina koos riikide ametiasutuste koolitamisega ning vajalike paranduste sisseviimine.

— I etapi jooksul välja töötatud virtuaalse teabevahetuskogukonna ajakohastamine, et sellest saaks poolkera tulirelvade teadmusplatvorm, millel on sellised funktsioonid nagu i) tulirelvade kontrollisüsteemi andmete ja CIFTA rakendamise seisu kajastavate andmete automaatne esitamine ja jälgimine; ii) riikide ametiasutuste andmekogu; iii) töölaud tulirelvade kontrollisüsteemi staatuse ja ulatuse visualiseerimiseks.

— Väike- ja kergrelvade ning laskemoona varude kontrolli tarkvara ajakohastamine ja laiendamine piirkonna riikidele, kes võivad sellest I etapis välja töötatud IT-lahendusest kasu saada.

Väljundid

— Luuakse tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi elektrooniline süsteem (MCTA), mida rakendatakse katseprojektina viies riigis.

— Väike- ja kergrelvade ning laskemoona varude kontrolli tarkvara täiustamine, tuginedes kasutajate tagasisidele, ning seda rakendatakse vähemalt neljas muus riigis.

— Töötatakse välja poolkera hõlmav tulirelvade teadmusplatvorm, mille kontaktpunktid on registreeritud vähemalt 15 riigis.

— Kaks korda aastas toimuvad riikide kontaktpunktide kohtumised dialoogi ja koostöö edendamiseks.

Eesmärk nr 4: tugevdada kogukonna vastupanuvõimet relvavägivallale ja vähendada juurdepääsu ebaseaduslikele ja/või soovimatutele tulirelvadele

Tegevused

— Programmi OASIS metoodika laiendamine vähemalt veel ühele kogukonnale, keda relvavägivald tugevalt mõjutab. OASISe eesmärk on edendada sotsiaalselt vastutustundlikku käitumist relvavägivallast tugevalt mõjutatud kogukondades. See hõlmab kogukonna ning olemasolevate vägivalla ennetamise ja ohvrite abistamise mehhanismide esialgset hindamist. Programm pakub igapäevast õppekavavälist tegevust riskirühma kuuluvatele noortele ning kohalike sidusrühmade koolitamist kogukondades vägivalla ennetamise ja ohvrite abistamise valdkonnas.

— Kogukonnapõhise tugikeskuse loomine ohvrite, perekondade ja tulirelvaga toime pandud vägivalla ja kuritegude tunnistajate abistamiseks, et katkestada vägivallatsükkel.

— Piirkondliku koolitusprogrammi väljatöötamine soolise vägivalla ennetamiseks ja sellega tegelemiseks.

— Töötatakse välja vähemalt kaks kogukonna relvade kogumise kampaaniat, mis sisaldavad muu hulgas haridusstrateegiat elanikkonna teadlikkuse tõstmiseks ja relvade vabatahtlikuks äraandmiseks, ning viiakse need ellu. Kampaaniates rõhutatakse seost soolise vägivalla ja tulirelvade väärkasutamise vahel, sest suuremat osa soolise vägivalla ohvritest on nendega hirmutatud või tapetud ([5]).

— Riikide ja kohalike ametiasutuste toetamine kogutud väike- ja kergrelvade ning laskemoona kogumisel, ladustamisel, transportimisel ja hävitamisel. Seda tehakse kooskõlas tegevustega, mida viiakse läbi projekti eesmärgi nr 2 raames ressursside optimeerimiseks.

Väljundid

— Paraneb vähemalt kahe eriti tugevalt mõjutatud kogukonna suutlikkus toetada riskirühma kuuluvaid noori, aidata ohvreid ja ellujäänuid ning ennetada relvavägivalda.

— Paranevad kahest eriti tugevalt mõjutatud kogukonnast pärit vähemalt 160 õpilase eluks vajalikud oskused tänu koolitusele ja igapäevaste õppekavaväliste tegevuste sooritamisele.

— Vähemalt 150 poliitikakujundajat, valitsusametnikku, teenuseosutajat, kogukonnajuhti, õpetajat, lapsevanemat ja kodanikuühiskonna liiget saab koolituse soolise vägivalla ennetamise ja katkestamise ning ohvrite abistamise alal.

— Luuakse üks toimiv tugikeskus vägivalla üle elanutele, peredele ja tunnistajatele.

— Töötatakse välja viiakse ellu vähemalt kaks kogukonna relvade kogumise kampaaniat.

Eesmärk nr 5: töötada välja Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava, et anda riikidele piirkondliku, koordineeritud ja tõenditel põhineva lähenemisviisi abil praktiline ja juhtimisvahend

Tegevused

— Metoodika kujundamine Kesk-Ameerika tegevuskava väljatöötamiseks, konsulteerides valdkonna ekspertidega ja sooritades riikides valideerimist.

— Vajaduste hindamise süsteemi väljatöötamine, konsulteerides Kesk-Ameerika riikide valitsustega.

— Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava projekti väljatöötamine, võttes arvesse vajaduste hindamist, rahvusvahelisi õigusraamistikke ja häid tavasid.

— Tegevuskava projekti valideerimine riikide ja sidusrühmadega peetavate konsultatsioonide vooru kaudu.

— Välissuhtlus ja teavitustegevus partnerite mobiliseerimiseks, et toetada Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava rakendamist.

Väljundid

— Koos sidusrühmadega kujundatud ja valideeritud tegevuskava väljatöötamise metoodika.

— Viiakse läbi vajaduste hindamine, et teha kindlaks Kesk-Ameerika riikides esinevad peamised ohud, lüngad, nõrgad kohad ja nende prioriteedid.

— Korraldatakse kaks seminari, et koguda teavet ja tagasisidet Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava projekti tarbeks, kus osalevad selles valdkonnas tegutsevad riikide ametiasutused ja organisatsioonid.

— Kesk-Ameerika tegevuskava väljatöötamine ja esitamine piirkonna riikidele.

— Luuakse teavituskampaania, mille eesmärk on levitada Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava, saada sellele poliitiline heakskiit ja koguda partnerite toetust selle rakendamisele.

([5]) https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2019/07/MOSAIC-06.10-2017EV1.0.pdfhttps://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2019/07/MOSAIC-06.10-2017EV1.0.pdf.

5. **Kestus**

Ulatusliku piirkondliku II etapi eeldatav kogukestus on 36 kuud.

6. **Tehnilise rakendamise üksus**

Programmi tehniline rakendamine tehakse ülesandeks Ameerika Riikide Organisatsiooni peasekretariaadi avaliku julgeoleku osakonnale (DPS/ARO). DPS/ARO-l on Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikide toetamiseks soodne positsioon, arvestades tema kahesugust rolli CIFTA tehnilise kaassekretariaadina ning ARO tehnilise ja operatiivorganina selles küsimuses. Selles rollis on ARO peasekretariaadi avaliku julgeoleku osakond rakendanud projekte ja programme ARO liikmesriikide toetamiseks nende kohustuste täitmisel, et tagada riiklike tulirelvavarude julgeolek, rakendada seadusandlikke meetmeid, et kehtestada tulirelvade ebaseaduslik tootmine ja ebaseaduslik kaubandus riigisisese õiguse alusel kuriteona, nõuda tulirelvade märgistamist ning vahetada teiste CIFTA-le allakirjutanutega teavet päritolu kindlakstegemist puudutava info ja ebaseadusliku kaubanduse mustrite kohta. Ühelgi teisel piirkondlikul või allpiirkondlikul, kogu Ameerikat hõlmaval organisatsioonil ei ole sellist poliitilist mõju, tehnilisi eksperditeadmisi ega geograafilist ulatust, mis võimaldaks toetada ja abistada kõiki Ameerika riiki.

II etapis jätkab DPS/ARO projekti elluviimise ajal kooskõlastamist ja koostööd teiste institutsioonide ja organisatsioonidega. DPS/ARO kaasas mitu neist I etappi ja eeldab nendega konkreetsetes küsimustes koostöö jätkamist, et piirkonnas algatust edendada, muu hulgas ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskusega (UNLIREC), Kariibi piirkonna rakendusametiga kuritegevuse ja julgeoleku valdkonnas (CARICOM IMPACS), Üleameerikalise Kaitsenõukoguga, Genfis asuva rahvusvahelise humanitaardemineerimise keskuse laskemoona haldamise nõuanderühmaga (AMAT- GICHD), Golden West Humanitarian Foundationiga, INTERPOLiga, USA välisministeeriumiga ja USA kaitseministeeriumi humanitaardemineerimise koolituskeskusega. DPS keskendub tihedate sidemete loomisele kõigi nende samuti valdkonnas tegutsevate üksustega, et maksimeerida meetmest saadavat kasu, kasutades organisatsioonide vastastikku täiendavaid eksperditeadmisi. Eelkõige on II etapis DPS/ARO eesmärk tugevdada koostööd allpiirkondlike organisatsioonidega, nagu CARICOM-IMPACSi ja SICAga (Kesk-Ameerika integratsioonisüsteem), et toetada Kariibi mere piirkonna tulirelvade tegevuskava rakendamist ning koordineerida Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava väljatöötamist.

7. **Asjakohasus**

A. **„Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“: nõukogu poolt 19. novembril 2018 vastu võetud ebaseaduslike tulirelvade ning väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastase võitluse ELi strateegia**

Selle projekti eesmärgid, tegevused ja oodatavad tulemused on kooskõlas Euroopa Liidu strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ eesmärkide ja lähenemisviisiga. Sellega seoses otsustas Euroopa Liidu Nõukogu rahastada selle algatuse I etappi, et edendada mitmepoolsust ja sünergiat Euroopa Liidu ja ARO vahel, et vähendada relvavägivalda ja kuritegevust, ning käsitles strateegias kehtestatud prioriteete. II etapis säilitatakse nende jõupingutuste jätkuna kirjeldatud paradigma ja lähenemisviis ning see täiendab Euroopa Liidu üldist tööd selles valdkonnas, keskendudes piirkonnale, mida mõjutab tõsiselt väike- ja kergrelvade levik, ülemäärane hankimine ja ebaseaduslik kaubandus.

Täpsemalt öeldes lähtub II etapp strateegia järgmistest prioriteetidest.

2.1. Normatiivse raamistiku tugevdamine. Meetme eesmärgi 1 tegevustega püütakse tagada, et riigid ühtlustavad oma õigusaktid rahvusvaheliste standarditega ning neil on olemas vahendid konventsioonide paremaks rakendamiseks;

2.2.2. Tulirelvade ja nende laskemoona ekspordi kontrollid. MCTA elektroonilise vahendi väljatöötamisel eesmärgi 3 raames lähtutakse sellest, et on tähtis kontrollida seaduslikku kaubandust, et vältida kõrvalesuunamist ebaseaduslikule turule

2.2.3. Väike- ja kergrelvade ning laskemoona varude ohutu haldamine. Eesmärk 2 hõlmab mitut füüsilise julgeoleku ja varude haldamisega seotud tegevust, sealhulgas ametnike koolitamist ning tehnilise ja materiaalse abi andmist tavade ja rajatiste parandamiseks, järgides väikerelvade kontrolli rakendamise moodulite kogumi (MOSAICS) ja rahvusvaheliste laskemoona alaste tehniliste juhendite (IATG) kohaseid rahvusvahelisi standardeid.

2.2.4. Väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastutustundlik kõrvaldamine. Eesmärk 2 hõlmab tulirelvade ja laskemoona hävitamise protsesside alast väljaõpet, materiaalset abi, järelevalvet ja sertifitseerimist riikidele, kes seda vajavad.

2.2.5. Valdkonnaülesed küsimused. Eesmärk 3 hõlmab mitut IT-lahendust ja -vahendit, et edendada koostööd ja teabevahetust piirkonna riikides.

Nende tegevuste mõju maksimeerimiseks toetab DPS/ARO täiendavaid tegevusi, kaasa arvatud tulirelvade nõudluse vähendamist ennetusmeetmete rakendamise ja kogumisprogrammide kaudu ning Kesk-Ameerika tegevuskava väljatöötamist, mis on konkreetne vahend selles piirkonnas tehtavate jõupingutuste koordineerimiseks ja parandamiseks.

B. **Nõukogu 18. juuli 2011. aasta otsus 2011/428/ÜVJP, millega toetatakse ÜRO desarmeerimisbüroo tegevusi, mille eesmärk on rakendada väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlevat ÜRO tegevuskava** ([6])

Nõukogu otsusega edendatakse kolme peamist eesmärki: 1) väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO tegevuskava rakendamine nii ülemaailmsel kui ka piirkondlikul tasandil, 2) päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi rakendamise toetamine ning 3) laskemoonavarude haldamist käsitlevate ÜRO tehniliste suuniste väljatöötamise ja rakendamise toetamine.

Kõik need eesmärgid on kooskõlas üleameerikalise tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse konventsiooni (CIFTA) konkreetsete sätete ja CIFTA tegevussuundade üldeesmärkidega. CIFTAst tuleneb osalisriikidele mitu kohustuslikku soovitust, muu hulgas seoses jurisdiktsiooni kehtestamisega kuritegude üle; tulirelvade kohustusliku märgistamisega; dokumentide säilitamisega päritolu kindlakstegemise eesmärgil; üleandmise kontrolli parandamisega; ning riikidevahelise koostööga. CIFTA tegevussuunad aastateks 2018–2022 tugevdavad CIFTA osalisriikide eesmärke nendes valdkondades kooskõlas ÜRO tegevusprogrammiga ning rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolliga.

DPS/ARO jätkab rakenduskavade rakendamist, et toetada riike nende CIFTAst tulenevate kohustuste täitmise suutlikkuse arendamisel. II etapi eesmärk oli jätkata kõnealuse abi andmist, võttes arvesse CIFTA osalisriikide poolt aastateks 2018–2022 kehtestatud tegevussuundades kehtestatud prioriteete, eelkõige järgmist: 1. tulirelvade märgistamine ja päritolu kindlakstegemine; 2. import ja eksport; 3. seadusandlikud meetmed; ning 4. varude haldamine ja hävitamine.

8. **Aruandlus**

DPS/ARO koostab korrapäraselt aruandeid kooskõlas läbirääkimiste tulemusena sõlmitud delegeerimislepinguga.

9. **Kulud kokku**

ELilt II etapi rakendamiseks taotletavate rahaliste vahendite hinnanguline kogusumma on ligikaudu 4,2 miljonit eurot. ARO peasekretariaat annab programmi elluviimiseks mitterahalist toetust ja taotleb muud mitterahalist toetust (nagu Hispaania valitsuse poolt I etapis antud toetus).

([6]) ELT L 188, 19.7.2011, lk 37.